

აცდენასა და საგამონაკლისო ინტრუმენტებზე მსჯელობა აბსურდული იქნებოდა მოცემულ საქმეში, რადგან მოპასუხეს აქვს სახელშეკრულებო მოთხოვნა მისი კონტრაჰენტის წინააღმდეგ. ამდენად, პირველი ვაჭარი არ იყო ვალდებული მესამე პირის მიერ მიღებული ზიანის ანაზღაურებაზე.

ვალის აღიარება, რომელიც მოპასუხემ არაერთხელ ახსენა პირველი ვაჭრის ვალდებულების საფუძვლად, კაუზალური ბუნებისაა, რადგან ფაქტობრივი გარემოებებით არ იკითხება, რომ მხარეებს ახალი ვალდებულების შეთანხმება სურდათ. უფრო სავარაუდოა, რომ მათ ურთიერთობის მონესრიგების მიზანი ამოძრავებდათ.⁴ კაუზალური ვალის აღიარების ნამდვილობის მხარეთა შორის არსებულ ურთიერთობაზე დამოკიდებულების გამო, მოცემულ შემთხვევაში პირველი ვაჭრის ვალდებულება ვერც ვალის აღიარებას (რომელიც ამ დამოკიდებულების გამო სამართლებრივი ძალის არმქონეა) დაეფუძნებოდა. ვალის აღიარების აბსტრაქტულად ჩათვლის შემთხვევაშიც კი, პირველ ვაჭარს ექნებოდა ვალის აღიარების უსაფუძვლო გამდიდრების დანაწესების მიხედვით დაბრუნების უფლება.⁵

საკასაციო სასამართლომ ნაწილობრივ სწორად შეაფასა ნასყიდობის ხელშეკრულების ბათილობის საკითხი. მართებულია მოსარჩელის პოზიციის უარყოფა სკ-ის 92-ე მუხლთან დაკავშირებით, რადგან ნებაზე დამოკიდებულად მხოლოდ ის პირობა უნდა ჩაითვალოს, რომლის სისრულეში მოყვანაც მხოლოდ მხარის ნებას შეუძლია. მოცემულ შემთხვევაში საკუთრების მსესხებლისთვის დაბრუნების შედეგს დააყენებდა კრედიტორის დაკმაყოფილების ნებისმიერი საშუალება.⁶ თუმცა ნასყიდობის ხელშეკრულება, რომლითაც დაფარულია მოთხოვნის უზრუნველყოფის სამართლებრივი შედეგი, სასამართლოს სწორი პოზიციის მიხედვით, ბათი-

ლია სკ-ის 56-ე მუხლის მიხედვით და მის მაგივრად გამოყენებული უნდა იყოს დაფარული გარიგების მომნესრიგებელი ნორმები. თავის მხრივ, დაფარული გარიგება ნამდვილი, მათ შორის, შესაბამისი ფორმით დადებული უნდა იყოს.⁷ სწორედ დაფარული გარიგების ფორმად დაუცველობა ხშირად წარმოადგენს სასურველი სამართლებრივი შედეგის დაუშვებლობის გამომწვევ მიზეზს.⁸ სასამართლო ზუსტად იმავე მიზნებისთვის უთითებს სკ-ის 311¹ მუხლზე, თუმცა მხედველობიდან რჩება სკ-ის 289 I¹ 1 მუხლი, რომელიც სესხიდან გამომდინარე მოთხოვნის უზრუნველყოფისთვის სავალდებულო სანოტარო ფორმას ადგენს. სკ-ის 289 I¹ 2 მუხლი აზუსტებს სანოტარო მოქმედების შინაარსსაც კი. ამდენად, საკმარისი არ იქნებოდა მხოლოდ წერილობით დადებული გარიგების წარდგენა და მარეგისტრირებელი ორგანოს წინაშე მისი ხელმოწერა იმისთვის, რომ სასამართლოს მიერ იპოთეკის სადავო ნივთზე დადგენა დასაშვებად ჩათვლილიყო.

ნინო ქავჭავაძე

► 2.1 - 11/2020

დასაქმებულის გათავისუფლება სანარმოს რეორგანიზაციისას

რეორგანიზაცია, თავისთავად, არ წარმოადგენს შრომითი ხელშეკრულების შეწყვეტის საფუძველს, თუკი იგი გამონვეული არ არის ობიექტური გარემოებებით და თუკი რეორგანიზაცია აუცილებელს არ ხდის სამუშაო ძალის შემცირებას.

საქართველოს შრომის კოდექსის 37 I ა) მუხლი (ამჟამად მოქმედი რედაქციის 47 I ა) მუხლი)

⁴ Habersack, in Münchener Kommentar zum BGB, 7. Aufl. 2017§ 781, Rn. 3.
⁵ იქვე, Rn. 2.
⁶ პირობადებული საკუთრებისთვის (რომელიც უზრუნველყოფი საკუთრების შებრუნებული კონსტრუქციაა) იხ. რუსიაშვილი/სირდაძე/ევგენაშვილი, სამართალი, კაზუსების კრებული, 2019, 175. სანივთო

⁷ ჭანტურია, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I, 56-ე მუხლი, მე-20 ველი.
⁸ Bölling, WiRO 2004, 35.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2020 წლის 29 სექტემბერი გადაწყვეტილება № ას-67-2020

I. ფაქტობრივი გარემოებები

დასაქმებულმა სარჩელი აღძრა დამსაქმებლის წინააღმდეგ და მოითხოვა სამსახურიდან გათავისუფლების ბრძანების ბათილად ცნობა, სამსახურში აღდგენა და იძულებითი განაცდურის ანაზღაურება. დასაქმებული დაკავებული თანამდებობიდან გათავისუფლდა სანარმოში განხორციელებული რეორგანიზაციის საფუძველზე, რომლის შედეგადაც მას განემარტა, რომ სანარმოში აღარ არსებობდა უსაფრთხოების ოფიცრის საშტატო ერთეულის ქონის აუცილებლობა. სანაცვლოდ, კომპანია აცხადებდა, რომ აღნიშნული სერვისის მიღებას იგი გარე მომსახურე კომპანიისაგან გეგმავდა. მოსარჩელის განმარტებით, მან გამოითხოვა სანარმოსგან ინფორმაცია, თუ რომელ კონტრაქტორ კომპანიასთან თანამშრომლობდა სანარმო უსაფრთხოების კუთხით, თუმცა, პასუხად მას განემარტა, რომ ინფორმაციის მოთხოვნის მომენტიდან ამგვარი კონტრაქტორი შერჩეული არ იყო და მიმდინარეობდა ბაზრის კვლევა. მოსარჩელე მიუთითებდა, რომ მის ადგილზე, რეალურად, დასაქმებულია სხვა პირი და რეორგანიზაცია იყო მოჩვენებითი ხასიათის. მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და განმარტა, რომ სანარმოში რეორგანიზაცია გამონვეული იყო შექმნილი ფინანსური სირთულეებით და რეორგანიზაციის შედეგად მოხდა შტატების ოპტიმიზაცია, რის შედეგადაც გამოიკვეთა უსაფრთხოების ოფიცრის საშტატო ერთეულის გაუქმების აუცილებლობა. პირველი ინსტანციის სასამართლომ მოთხოვნა ნაწილობრივ დააკმაყოფილა: ბათილად ცნო სამსახურიდან გათავისუფლების ბრძანება, თუმცა ტოლფას თანამდებობაზე აღდგენის შეუძლებლობის გამო მოპასუხეს კომპენსაციის სახით 17,000 ლარის გადახდა დააკისრა. სასამართლომ დაადგინა, რომ არ დასტურდებოდა მოპასუხე ორგანიზაციის მიერ ჩატარებული რეორგანიზაციის მართლზომიერება (ეკონომიკური გარემოებები,

ტექნოლოგიური ცვლილებები). სასამართლოს განმარტებით, შტატები მართლაც შემცირდა, თუმცა მოპასუხე მხარემ ვერ მიუთითა რა ეკონომიკური და ტექნოლოგიური გაუმჯობესება მოხდა კომპანიაში რეორგანიზაციის შედეგად და რა თანხა დაიზოგა ამით. სააპელაციო სასამართლომ საჩივარი არ დააკმაყოფილა და სრულად დაეთანხმა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მსჯელობას.

II. სასამართლო მსჯელობის შეჯამება

უზენაესმა სასამართლომ საკასაციო საჩივარი დაუშვებლად ცნო. საკასაციო სასამართლოს განმარტებით განთავისუფლების ბრძანების ბათილობის საფუძვლიანობის შემოწმების მიზნით, უნდა შეფასდეს მოპასუხე სანარმოში რეორგანიზაციის ჩატარებისა და მოსარჩელის მიმართ დამდგარი შედეგების მართლზომიერება - ადგილი ხომ არ ჰქონდა დამსაქმებლის მხრიდან უფლების ბოროტად გამოყენებას, რაც ეწინააღმდეგება შრომის კოდექსის 37 I ა) მუხლის, სკ-ის 115-ე, მე-8 მუხლს და საქართველოს კონსტიტუციით აღიარებულ შრომის უფლებას. სასამართლოს განმარტებით, რეორგანიზაცია მუშაკთან ხელშეკრულების შეწყვეტის ფორმალური საფუძველი არ არის და ორგანიზაციაში მიმდინარე სტრუქტურული, ორგანიზაციული ცვლილებები არ უნდა იქცეს უმართებულო გადაწყვეტილების მიღების კანონისმიერ საფუძველად. საკასაციო სასამართლოს განმარტებით ორგანიზაციაში მიმდინარე სტრუქტურული, ორგანიზაციული ცვლილებები მხოლოდ იმ შემთხვევაში წარმოშობს მუშაკის სამსახურიდან გათავისუფლების მართლზომიერ საფუძველს, თუ დადგინდება, რომ იგი თავისი შინაარსის გათვალისწინებით, ეკონომიკური სიდუხჭირის, შტატების ან/და ხელფასების შემცირების ან სხვა ობიექტური საჭიროების გამო დამსაქმებელს აყენებს კონკრეტული თანამდებობიდან მუშაკის გათავისუფლების აუცილებლობის წინაშე. უზენაესმა სასამართლომ განმარტა, რომ დამსაქმებელმა მითითებული საფუძველით შრომითი ურთიერთობის შეწყვეტის დროს კუმულაციურად უნდა დაასაბუთოს და დაამტკიცოს შემდეგი

წინაპირობები: 1) სანარმოო აუცილებლობა, რომელიც შესაძლოა ლეგიტიმულ მიზანს წარმოადგენდეს რეორგანიზაციისა და შტატების შემცირებისათვის; 2) შტატების რეალურად და კანონთან შესაბამისად შემცირების ფაქტი - კერძოდ, რეორგანიზაციის ფაქტობრივად განხორციელება კანონის შესაბამისად ისე, რომ პროცესში არ მოხდეს თვალთმაქცურად არასასურველი მუშაკების განთავისუფლება.

გოჩა ოყრეშიძე

► 3.1 - 11/2020

მოთხოვნის დაკმაყოფილება გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების გვერდის ავლით

1. გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების გახსნის შემდეგ კრედიტორს ეკრძალება სამეურვეო ქონებიდან საკუთარი მოთხოვნის დაკმაყოფილება გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების გვერდის ავლით, კერძოდ, მოვალის ანგარიშიდან თანხის ჩამოჭრით.

2. გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების გვერდის ავლით დაკმაყოფილებული მოთხოვნა წარმოადგენს იმ ქონებრივ დანაკლისს, რომელიც ანაზღაურდება სკ-ის 992-ე მუხლის მიხედვით.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2012 წლის 7 ივნისის გადაწყვეტილება №ას-1822-1796-2011

„გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების შესახებ“ კანონის 21-ე მუხლი (ახალი კანონი „რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ“ ამოქმედდება 01/04/2021 წლიდან)

I. ფაქტობრივი გარემოებები

კომპანიამ საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროსგან სესხად მიიღო 1,500,000 ლარი, რის უზრუნველსაყოფადაც კომპანიამ

სამინისტროს წარუდგინა საბანკო გარანტია. კომპანიამ ვერ ვალდებულებების შეასრულა, რის გამოც სამინისტრომ წერილობით მიმართა ბანკს და მოითხოვა საბანკო გარანტიის თანხის განაღდება, რაც დაკმაყოფილდა. თავის მხრივ, ბანკმა რეგრესული მოთხოვნით მიმართა კომპანიას განაღდებული საბანკო გარანტიის თანხის ასანაზღაურებლად, თუმცა მას ეცნობა, რომ კომპანიის მიმართ გახსნილი იყო გადახდისუუნარობის საქმის წარმოება და მოთხოვნილ თანხას მიიღებდა გადახდისუუნარობის საქმეში მოთხოვნის წარდგენის საფუძველზე. ამის მიუხედავად, ბანკმა ვალდებულების შესასრულებლად კომპანიის ანგარიშიდან ჩამოჭრა 100,000 ლარი. აღნიშნულის გათვალისწინებით, კომპანიამ სარჩელი აღძრა სასამართლოში და მოითხოვა ჩამოჭრილი თანხის უკან დაბრუნება. მოპასუხე ბანკმა სარჩელი არ ცნო და განმარტა, რომ გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების გახსნის განჩინება საკანონმდებლო მაცნეში გამოქვეყნდა ორი კვირის დაგვიანებით, ხოლო თანხის ჩამოჭრის მომენტისათვის მოპასუხემ აღნიშნული წარმოების გახსნის თაობაზე არ იცოდა. ამასთან, საბანკო გარანტიის ხელშეკრულებით, ბანკს მინიჭებული ჰქონდა ანგარიშიდან თანხის ჩამოჭრის უფლება.

საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილებით სარჩელი დაკმაყოფილდა, მოპასუხეს დაევალა მოსარჩელის საბანკო ანგარიშზე 100 000 ლარის დაბრუნება, რაც ბანკმა გაასაჩივრა სააპელაციო წესით. სააპელაციო სასამართლომ საჩივარი არ დააკმაყოფილა. სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ ბანკს გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების გახსნის შესახებ ეცნობა იმავე დღეს, როცა მოხდა კომპანიის ანგარიშიდან თანხის ჩამოჭრა. ხოლო სამეურვეო ქონება ერთიანი კომპლექსის სახით გაიყიდა აუქციონზე და მისი შემძენი გახდა სადავო 100,000 ლარის მესაკუთრე. სასამართლომ განმარტა, რომ გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების გახსნის დროისათვის მოვალის საბანკო ანგარიშზე არსებული თანხა წარმოადგენს მის საკუთრებას და, შესაბამისად, ითვლება სამეურვეო ქონებად. ამდენად, თანხის განკარგვა ასეთი ფორმით ეწინააღმდეგე-